

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Veřejná listina v insolvenčním řízení

V případě dokazování určitých skutečností v insolvenčním řízení se setkáváme s institutem veřejné listiny. Toto téma je významné zejména z hlediska prokazování vykonatelné pohledávky věřitele a má vliv na jeho procesní postavení v přezkumu. Ačkoli se může tato problematika jevit jako zcela okrajová, v některých situacích nepříjemně zasahuje do práv věřitelů. Článek má za cíl přispět do veřejné diskuze nad současnou podobou ust. § 177 insolvenčního zákona (dále jen „IZ“) a navázat tak na povedený a trefný komentář T. Jirmásky.[1]

Ust. § 177 IZ stanoví, že *vykonatelnost pohledávky se prokazuje veřejnou listinou*. Samotnou definici veřejné listiny insolvenční zákon neposkytuje (jediný další výskyt pojmu je v ust. § 18 v případě převodu či přechodu pohledávky), a proto je nutné nahlédnout do jiných předpisů. Vzhledem k subsidiární povaze občanského soudního řádu (viz ust. § 7 IZ) je logické hledat odpověď právě zde. Ustanovení § 134 o.s.ř. stanoví, že *Listiny vydané soudy České republiky nebo jinými státními orgány v mezích jejich pravomoci, jakož i listiny, které jsou zvláštními předpisy prohlášeny za veřejné, potvrzují, že jde o nařízení nebo prohlášení orgánu, který listinu vydal, a není-li dokázán opak, i pravdivost toho, co je v nich osvědčeno nebo potvrzeno*. Z tohoto ustanovení, jež upravuje užití veřejné listiny v civilním řízení[2], plyne, že veřejná listina disponuje v rámci prokazování jednotlivých skutečností u soudu presumpcí správnosti a je na protistraně, aby případnou nepravost či nesprávnost patřičně prokázala.

Jinak je tomu u soukromé listiny, kde dle právní teorie (zjednodušeně řečeno) postačí formální popření správnosti listiny a důkazní povinnost je tím automaticky přenesena na účastníka řízení, který listinu v řízení předložil.[3] Zásadním posun, a to zejména v případě posuzování soukromých listin, přináší nový občanský zákoník (zákon č. [89/2012](#) Sb. dále jen „NOZ“), který v ustanoveních § 565 a násl. zvyšuje důkazní sílu soukromé listiny v případě (forma vyvratitelné právní domněnky pravosti a správnosti), že je podepsána osobou, proti které svědčí, nebo v případě listin vydaných při běžném provozu závodu.

Hlavní význam veřejné listiny, který lze vyčíst i v nové definici ust. § 567 NOZ, která rozšiřuje množinu veřejných listin o listiny, které jsou vydány všemi orgány veřejné moci (tedy nikoli pouze státními orgány), můžeme spatřit právě v jeho důkazní rovině. V tomto směru je třeba vykládat také ust. § 177 IZ, jehož hlavním účelem je, pokud má věřitel dosáhnout výhodnějšího procesního postavení v rámci přezkumu pohledávky, stanovení určité míry průkaznosti. Samotná důvodová zpráva nijak nekomentuje tento požadavek, pouze u § 18 IZ, kde je také kladen požadavek veřejné listiny, odůvodňuje takovou úpravu větší právní jistotou.

Veřejná listina - originál či fotokopie

V procesu uplatňování vykonatelných pohledávek může vzniknout otázka, zda je třeba k doložení vykonatelnosti originál veřejné listiny, ověřená kopie či pouze stačí prostá fotokopie. Ačkoli komentář k insolvenčnímu zákonu jasně stanoví nutnost doložit originál veřejné listiny[4], nemusí toto tvrzení být zcela vyčerpávající. V oblasti právní teorie je rozlišováno mezi důkazem a důkazním prostředkem. Důkazem je *přímý poznatek (informace, údaje) o právně relevantních skutkových okolnostech, které jsou předmětem dokazování v jednotlivých typech řízení*[5], oproti tomu důkazní prostředek je nositel daného důkazu a může se v zásadě jednat o jakýkoli prostředek, jímž lze zjistit

stav věci.[6] Převáděno do praxe lze mít za to, že fotokopie listiny zprostředkovává poznatek o tom, zda je důkaz obsažen v listině veřejné či soukromé a jaký je obsah takové listiny. Při takovém dokazování vlastně dokazujeme nejen důkaz (vykonatelnost) obsažený ve veřejné listině, ale i samotnou existenci veřejné listiny. Fotokopie sama o sobě není veřejnou listinou (dále viz níže), ale soukromou listinou, která dokládá dané skutečnosti a mimo jiné také to, že vykonatelnost je obsahem veřejné listiny. Jazykovým výkladem ust. § 177 IZ sice lze dojít k závěru, že důkazním prostředkem může být pouze veřejná listina (nikoli soukromá listina představovaná fotokopií), avšak přeci jen si dovoluujeme nabídnout úvahu vedoucí k opačnému závěru:

Pokud věřitel přihlašuje svou vykonatelnou pohledávku do insolvenčního řízení, jedná se z jeho pohledu o určité kvazi-vykonávací řízení a je zřejmé, že nárok na originál či stejnopis můžeme pozorovat také u obdobných řízení v o.s.ř. (viz ust. § 261 odst. 2) a exekučním řádu (viz ust. § 38 odst. 2), z tohoto pohledu je odůvodněný i nárok prokázat vykonatelnost veřejnou listinou v insolvenčním řízení, i když formulace ustanovení jistě mohla být více návodná (např. užitím podobné formulace jako ve výše uvedených výskytech). Na druhou stranu nemůžeme opomenout zvláštní povahu insolvenčního řízení oproti řízení vykonávacímu. V insolvenčním zákoně není výslovná povinnost k vyznačení vykonatelnosti na pravomocné rozhodnutí o pohledávce (pouze povinnost uvést skutečnosti, o které se vykonatelnost opírá v ust. § 174 a § 191 IZ - v pochybnostech rozhoduje o vykonatelnosti soud), dále je zde možnost pravomocné rozhodnutí o pohledávce revidovat (viz § 199 IZ) a uplatnit tak nové skutečnosti, přičemž tento kvazi-mimořádný opravný prostředek nemá ve vykonávacím či exekučním řízení srovnání. Samotná struktura insolvenčního řízení je také speciální tím, že dochází k společnému posouzení vykonatelných i nevykonatelných pohledávek, tedy pohledávek v odlišném stádiu soudního procesu vymáhání. A tato stadia jsou ovládána jinými procesními zásadami, přičemž subsidiarita o.s.ř. v případě výkonu rozhodnutí či exekuce je v insolvenčním řízení omezená (viz novelizované ust. § 7 IZ). Všechny tyto odchylky dle našeho názoru lze také promítnout do ust. § 177 IZ a přiblížit tak výklad tohoto ustanovení nalézacímu řízení spíše než vykonávacímu, a to i v relaci na požadavek originálu.

K úvaze, zda je třeba k prokázání originál či kopie rozhodnutí, můžeme také nahlédnout do vyhlášky č. [311/2007](#) Sb., kde ust. § 22 stanoví, že *přílohami přihlášky pohledávky jsou **kopie smluv, soudních nebo jiných rozhodnutí a dalších listin dokládajících údaje uvedené v přihlášce pohledávky nebo ve vyznění o uplatnění pohledávky za majetkovou podstatou nebo pohledávky jí postavené na roveň.***[7] Lze si tedy představit, že primárně bude možno doložit vykonatelnost fotokopií a pokud v procesu dokazování dojde ke zpochybnění, pak bude třeba předložit samotný originál listiny, který lze dále zkoumat i z hlediska vyhotovení, stáří a dalších fyzických parametrů. Judikatura v tomto směru mnohokrát potvrdila, že občanský soudní řád neobsahuje v případě dokazování žádné ustanovení, které by vyžadovalo důkaz originálem[8]. Je ovšem třeba doplnit, že tato judikatura se vztahuje na fotokopie soukromých listin a nikoli veřejných. Fotokopie veřejné listiny je tak stále soukromou listinou (nejsou jí pro účely dokazování přiznány účinky veřejné listiny), a tudíž de lege lata nespĺňuje nároky ust. § 177 IZ. I přes výše uvedené se v této otázce z hlediska potřeby určité míry důkazní průkaznosti přikláníme k tomu, aby vykonatelnost byla doložena originálem či stejnopisem listiny.

Veřejná listina versus rozhodčí nález

Další otázkou ohledně veřejných listin v insolvenčním řízení, je problematika rozhodčích nálezů a jejich průkaznost vykonatelnosti v řízení. Rozhodčí nález je jedním z exekučních titulů[9], má účinky pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný.[10] Nikde v zákoně ovšem není dostatečně vyřešena otázka, zda má rozhodčí nález také účinky veřejné listiny či ne, což je dle § 177 IZ nezbytné k prokázání vykonatelnosti pohledávky. Předně je třeba říci, že rozhodčí řízení je dobrovolná soukromoprávní[11] a efektivní alternativa k řešení sporu stran, přičemž zákon upravující tuto činnost přisuzuje výsledku tohoto řízení, rozhodčímu nálezu, stejnou vymahatelnost

jako soudnímu rozhodnutí. Rozhodce není orgánem veřejné moci a tedy ani jím vydaný rozhodčí nález nelze, z hlediska povahy orgánu vydávajícího listinu, označit za veřejnou listinu. V případě rozhodčích nálezů tak záleží na interpretaci, zda zákon tuto listinu za veřejnou prohlašuje či ne, přičemž se jedná konkrétně o výklad ustanovení § 28 zákona o rozhodčím řízení (dále jen „ZRŘ“), který stanoví, že *rozhodčí nález, který nelze přezkoumat podle § 27, nebo u něhož marně uplynula lhůta k podání žádosti o přezkoumání podle § 27, nabývá dnem doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný*. Pro každou z interpretací lze najít argumenty a např. prof. J. Bělohlávek v případě povahy rozhodčího nálezu dochází k závěru, že *jde o listinu, která má charakter obdobný veřejné listině*[12]. My nabízíme tuto úvahu. Pokud budeme toto ustanovení vykládat jeho účelem, tak zcela jistě se jedná o úmysl zákonodárce přiznat rozhodčímu nálezu obdobnou vymahatelnost jako by se jednalo o soudní rozhodnutí a jakákoli interpretace by měla ustupovat tomuto účelu. Na druhou stranu nelze mít za to, že cílem rozhodčích nálezů má být zvýšení průkaznosti ohledně skutečností v nich uvedených, což je podstatou institutu veřejné listiny (viz výše). Tedy jádrem problému je nešťastná formulace ust. § 177 IZ, která spojuje vykonatelnost práva s veřejnou listinou, což není běžné ani v případě vykonávacího či exekučního řízení. Řešením je dle našeho názoru výklad neodporující účelu jednotlivých ustanovení, jelikož je velmi nepravděpodobné, že by zákonodárce chtěl docílit stavu, kdy budou pohledávky přihlášené na základě rozhodčího nálezu v přezkumu vedeny jako nevykonatelné a to pouze pro nesplnění určité formy, kterou mimo jiné ani rozhodce sám nemůže naplnit. Argument odkazující na to, že lze naplnit text § 177 tak, že rozhodčí nález bude následně úředně ověřen, je irelevantní, jelikož veřejná průkaznost se vztahuje toliko k samotnému ověření a nemůže tedy nastat „konverze“ do veřejné listiny.

Závěr

V insolvenčním řízení lze při uplatňování vykonatelné pohledávky narazit na obtíže, které přináší ustanovení § 177 IZ svým požadavkem na doložení vykonatelnosti veřejnou listinou. Takový požadavek může znamenat pouze vyšší náklady na straně věřitele (nutnost pořízení opisu příslušné listiny), ale také může tento požadavek vést k zařazení rozhodčího nálezu do kategorie nevykonatelných pohledávek v přezkumném řízení. Případná novelizace tohoto ustanovení by měla vést takovým směrem, aby nedocházelo k bezdůvodnému oslabování práv těch věřitelů, kteří k vymožení své pohledávky zvolili rozhodčí řízení. Do doby takové novelizace je praxe odkázána na interpretaci souvisejících ustanovení.

Mgr. Vítězslav Pleva,
asistent soudce

[1] Viz Jirmásek, T., Vykonatelnost pohledávky v insolvenčním řízení – Rozhodčí nález, epravo, 7. 4. 2014.

[2] Význam veřejné listiny se liší v rámci jednotlivých oborů práva – srovnej ust. § 131 TZ, či § 53 spr.ř.

[3] Viz např. Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, str. 930.

[4] Viz J. Kozák, P. Budín, A. Dadam, L. Páchl ; Komentář k Zákonu insolvenční zákon (182/2006 Sb.), ASPI ID: KO182_2006CZ.

[5] Viz Hendrych, D. a kol. Právní slovník, Praha 2009; heslo: důkazy v řízení.

[6] Viz ust. § 125 o.s.ř.

[7] V tomto případě lze proti-argumentovat především hierarchií právních předpisů (zákon stojí v tomto žebříčku výše) a také tím, že se jedná o „jiná“ soudní rozhodnutí než ta, která dokládají

vykonatelnost samotné pohledávky.

[8] Srovnej např. 32 Odo 964/2003; 22 Cdo 2263/2005.

[9] viz ust. § 40 exekučního řádu.

[10] viz ust. § 28 zákona o rozhodčím řízení.

[11] V odborné literatuře i judikatuře lze vykládat rozhodčí řízení dle smluvní teorie či jurisdikční teorie a názory na tuto problematiku nejsou zcela jednotné.

[12] Bělohlávek, J.; Veřejná listina v kontextu tuzemského a mezinárodního práva In Právní rozhledy, r. 8/2006, str. 275.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva – právní rámec, dopady a judikatura](#)
- [Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti – jaké přinesla změny?](#)
- [Přelomové rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci subrogačního regresu výstavce finanční záruky](#)